

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

του : κ. António Vitorino

προς : τα μέλη της Συνέλευσης

Θέμα : **Εντολή της ομάδας εργασίας για το Χάρτη**

Επισυνάπτεται σημείωμα για το ανωτέρω θέμα με στόχο να διευκολυνθεί η συζήτηση της ομάδας εργασίας για το Χάρτη.

Ομάδα II : «Χάρτης»
Πρόεδρος : António Vitorino

*Εάν αποφασίσουμε να ενσωματώσουμε τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στη Συνθήκη :
με ποιο τρόπο θα πρέπει να γίνει αυτό και ποιες θα είναι οι συνέπειες; Επίσης, ποιες θα είναι
οι συνέπειες τυχόν προσχώρησης της Κοινότητας / Ένωσης στην
Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ;*

Εισαγωγή

Αντικείμενο του παρόντος σημειώματος είναι να γίνει μια πρώτη επισκόπηση των ουσιωδών θεμάτων που θα πρέπει να εξετάσει η Ομάδα εργασίας «Ενσωμάτωση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων / Προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων». Με βάση την επισκόπηση αυτή, θα διαβιβάσω, την κατάλληλη στιγμή, μια λεπτομερέστερη ανάλυση των ανωτέρω αναφερόμενων θεμάτων, ώστε να προσανατολισθεί η συζήτηση στο πλαίσιο της Ομάδας.

Η εντολή που έλαβε η Ομάδα εργασίας περιλαμβάνει δύο πτυχές :

- Τρόπος και συνέπειες της ενδεχόμενης ενσωμάτωσης του Χάρτη στις Συνθήκες.
- Συνέπειες της ενδεχόμενης προσχώρησης της Κοινότητας / Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Οι πτυχές αυτές θα πρέπει να εξεταστούν από την Ομάδα χωριστά η μία μετά την άλλη. Θα ήθελα δε ήδη από την αρχή να τονίσω ότι πρόκειται για δύο θέματα συμπληρωματικά και όχι εναλλακτικά: η τυχόν ενσωμάτωση του Χάρτη δεν μειώνει το ενδιαφέρον για το ενδεχόμενο προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση.

Τέλος, θα πρέπει να γίνει μια διευκρίνιση, που ισχύει και για τις δύο πτυχές, ως προς τη φύση των συζητήσεων στην Ομάδα : σύμφωνα με τη γενικότερη αντίληψη ότι οι Ομάδες εργασίας πρέπει να ασχοληθούν με πιο συγκεκριμένα θέματα και να αποφύγουν να επαναλάβουν τις ίδιες γενικές πολιτικές συζητήσεις που θα γίνουν στην ολομέλεια, η Ομάδα εργασίας δεν θα πρέπει να αφιερωθεί στη συζήτηση των μεγάλων πολιτικών ζητημάτων (δηλαδή του εάν θα πρέπει να ενσωματωθεί ο Χάρτης ή εάν θα πρέπει να γίνει η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση). Αντιθέτως, θα πρέπει να επικεντρώσει τις εργασίες της στην εξέταση των πιο συγκεκριμένων σημείων που αναφέρονται παρακάτω, βασιζόμενη στην υπόθεση ότι η πολιτική απάντηση και στα δύο αυτά ερωτήματα θα είναι θετική.

I. Τρόπος και συνέπειες της ενδεχόμενης ενσωμάτωσης του Χάρτη στις Συνθήκες

1. Προκαταρκτική παρατήρηση : Το περιεχόμενο του Χάρτη ως κεκτημένο

Κατά την άποψή μου, η σωφροσύνη επιβάλλει ως αφετηριακό σημείο για τις εργασίες της Ομάδας την παραδοχή ότι το *περιεχόμενο* του Χάρτη, όπως το διαπραγματεύθηκε η προηγούμενη Συνέλευση, αποτελεί κοινό κεκτημένο που θα πρέπει να διατηρηθεί.

Στην περίπτωση που η Συνέλευση προτείνει αλλαγή της δομής ή του τίτλου των Συνθηκών, θα μπορούσε πάντως να προκύψει η ανάγκη να γίνουν ορισμένες καθαρώς συντακτικές αναπροσαρμογές στον Χάρτη, καθώς και ενδεχόμενη συζήτηση για το εάν θα πρέπει να διατηρηθεί το άρθρο 52 παράγραφος 2 ¹ στην περίπτωση που η Συνέλευση κρίνει σκόπιμο να καθιερωθεί μια ιεράρχηση μεταξύ της νέας θεμελιώδους Συνθήκης και των υπόλοιπων διατάξεων του ισχύοντος πρωτογενούς δικαίου.

2. Εξέταση των πιθανών τεχνικών ενσωμάτωσης ορισμένων συγγενών θεμάτων

Βασικής σημασίας καθήκον για την Ομάδα εργασίας θα είναι η εξέταση των διαφόρων τεχνικών για την ενσωμάτωση του Χάρτη (συμπερίληψη των άρθρων του Χάρτη στις Συνθήκη ΕΕ ή στη νέα θεμελιώδη Συνθήκη, προσάρτηση Πρωτοκόλλου, προσθήκη σχετικής παραπομπής σε άρθρο όπως το άρθρο 6 παράγραφος 2 της ισχύουσας Συνθήκης ΕΕ, ...). Η εξέταση αυτή θα πρέπει να γίνει από διάφορες οπτικές γωνίες, σύμφωνα με τα επακριβή νομικά αποτελέσματα και την πολιτική ορατότητα που επιθυμούμε να δώσουμε στον Χάρτη. Θα πρέπει επίσης να γίνει και σε σχέση με το γενικότερο ζήτημα της μελλοντικής δομής των Συνθηκών. Η Ομάδα θα πρέπει ομοίως να ασχοληθεί και με ορισμένα θέματα που συνδέονται με το τεχνικό σκέλος της ενσωμάτωσης, όπως τι θα γίνει με το προοίμιο του Χάρτη, εάν θα πρέπει να διατηρηθεί η μνεία – που υπάρχει τώρα στο άρθρο 6 παρ. 2 της ΣΕΕ – στις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τι θα γίνει με εκείνα τα άρθρα του Χάρτη που επαναλαμβάνουν ορισμένες διατάξεις της ισχύουσας Συνθήκης ΕΕ (ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα των πολιτών).

3. Το ζήτημα των δυνατοτήτων προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου

Η Ομάδα θα μπορούσε επίσης να εξετάσει και δύο άλλα θέματα που, αν και δεν απορρέουν άμεσα από την προοπτική ενσωμάτωσης του Χάρτη, αναφέρονται συχνά ως σχετιζόμενα με το ζήτημα της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ένωση :

¹ Το άρθρο 52 παράγραφος 2 έχει ως εξής: «Τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη και θεμελιώνονται στις κοινοτικές συνθήκες ή στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που καθορίζονται στις συνθήκες αυτές».

- Αφενός, η Ομάδα θα πρέπει να λάβει θέση σχετικά με το αν θα πρέπει να τροποποιηθεί το άρθρο 230 παρ. 4 της Συνθήκης ΕΚ προκειμένου να διευρυνθεί η δυνατότητα άσκησης προσφυγής εκ μέρους ιδιωτών ενώπιον του Δικαστηρίου, ή ακόμα αν θα πρέπει να καθιερωθεί μια νέα δυνατότητα προσφυγής για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ή αν είναι προτιμότερο να διατηρηθεί το παρόν σύστημα αφήνοντας στη νομολογία τη φροντίδα να το βελτιώσει.
- Αφετέρου, η Ομάδα θα πρέπει να λάβει υπόψη της το ζήτημα της πιθανής διεύρυνσης των αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου σε θέματα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων. Σημειωτέον ότι η προβληματική αυτή υπερβαίνει το πλαίσιο των θεμελιωδών δικαιωμάτων και άπτεται της γενικότερης συζήτησης, που θα διεξαχθεί στην ολομέλεια, για τη μελλοντική ανάπτυξη αυτής της πολιτικής. Η Ομάδα εργασίας θα πρέπει επομένως να αποφύγει να προδικάσει την έκβαση της συζήτησης αυτής. Θα ήταν ωστόσο χρήσιμο να συμβάλει μέχρι ενός βαθμού και αυτή στην όλη συζήτηση εξετάζοντας τα επιχειρήματα εκείνων που ζητούν την αναθεώρηση των σημερινών διατάξεων, και αυτό για λόγους προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

II. Επιπτώσεις από την ενδεχόμενη προσχώρηση της Κοινότητας / Ένωσης στην ΕΣΑΔ

Όσον αφορά την πτυχή αυτή, οι συζητήσεις εντός της Ομάδας θα εξαρτηθούν ως επί το πλείστον από τα θέματα που θα θίξουν τα μέλη της. Από την πλευρά μου, δεν θα ενθαρρύνω την Ομάδα να επανεξετάσει λεπτομερώς όλα τα γνωστά επιχειρήματα υπέρ και κατά της προσχώρησης της Κοινότητας / Ένωσης στην ΕΣΑΔ. Θα επικεντρώσω μάλλον την προσοχή μας στην τεχνική εξέταση του ζητήματος κατά πόσον συμβιβάζεται η προσχώρηση με την αρχή της αυτονομίας του κοινοτικού δικαίου. Εάν, ωστόσο, τα μέλη της Ομάδας επιθυμούν να θέσουν προς εξέταση κι άλλα επιχειρήματα που κατά καιρούς προβάλλονται κατά της προσχώρησης, είμαι πρόθυμος να δεχθώ να ασχοληθεί η Ομάδα και με την αναζήτηση ικανοποιητικών απαντήσεων σε αυτά.

Επί πλέον, η Ομάδα πρέπει να εξετάσει τη μορφή που θα μπορούσε να λάβει η ενδεχόμενη νομική βάση στις Συνθήκες ώστε να μπορεί να γίνει η προσχώρηση στην ΕΣΑΔ. Θα μπορούσε να επίσης να διερωτηθεί εάν η εν λόγω νομική βάση μπορεί να επιτρέπει ρητώς την προσχώρηση και σε άλλες διεθνείς συμφωνίες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εξάλλου, η Ομάδα εργασίας θα ενημερωθεί για τις διεξαγόμενες εργασίες στο Συμβούλιο της Ευρώπης σχετικά με τις τεχνικές επιπτώσεις που θα έχει στο σύστημα του Στρασβούργου η τυχόν προσχώρηση της ΕΕ/ΕΚ. Ωστόσο, θα προτείνω στην Ομάδα να μην ασχοληθεί με τα θέματα αυτά - που εμπίπτουν στις ενδεχόμενες διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης - εκτός κι αν η Ομάδα κρίνει ότι ορισμένα από τα θέματα αυτά είναι σημαντικά για την προσχώρηση.

Τέλος, αν το ζητήσουν τα μέλη της, η Ομάδα θα εξετάσει επίσης τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των θεωρούμενων από μερικούς ως εναλλακτικών λύσεων σε σχέση με την προσχώρηση, με στόχο την εξασφάλιση της συνοχής μεταξύ του δικαίου της Ένωσης και των διατάξεων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όπως η εγκαθίδρυση διαδικασίας παραπομπής ή αίτησης γνώμης από πλευράς του Δικαστηρίου προς το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
